

EUR Research Information Portal

"Meer mogelijkheden voor standbeeld J.P. Coen. Interview met Maria Grever"

Publication status and date:

Published: 03/02/2024

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Citation for the published version (APA):

Grever, M. (2024, Feb 3). "Meer mogelijkheden voor standbeeld J.P. Coen. Interview met Maria Grever".

[Link to publication on the EUR Research Information Portal](#)

Terms and Conditions of Use

Except as permitted by the applicable copyright law, you may not reproduce or make this material available to any third party without the prior written permission from the copyright holder(s). Copyright law allows the following uses of this material without prior permission:

- you may download, save and print a copy of this material for your personal use only;
- you may share the EUR portal link to this material.

In case the material is published with an open access license (e.g. a Creative Commons (CC) license), other uses may be allowed. Please check the terms and conditions of the specific license.

Take-down policy

If you believe that this material infringes your copyright and/or any other intellectual property rights, you may request its removal by contacting us at the following email address: openaccess.library@eur.nl. Please provide us with all the relevant information, including the reasons why you believe any of your rights have been infringed. In case of a legitimate complaint, we will make the material inaccessible and/or remove it from the website.

INTERVIEW Historicus Maria Grever over de discussie rond J.P. Coen

'Doe je niks, dan blijft dat standbeeld triomf uitstralen'

Of het standbeeld van J.P. Coen moet blijven staan of moet verdwijnen, is het forceren van een beslissing. „Je blijft dan gedoe houden. Het verzet zal er beslist niet minder om worden”, stelt professor Maria Grever, voorzitter van de Commissie Omstrede Monumenten van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW).

Nanska van de Laar
n.van.de.laar@mediahuis.nl

Hoorn ■ Discussies en conflicten over standbeelden en monumenten zijn in Nederland in de afgelopen jaren sterk toegenomen. Dat was de aanleiding voor de KNAW om een commissie in te stellen om uit te zoeken wat monumenten in Nederland omstrede maakt en hoe daarover een evenwichtig gesprek kan worden gevoerd. Het standbeeld van J.P. Coen was een van de achttien voorbeelden die door de commissie onder de loep werden genomen en zijn uitgewerkt in het rapport 'Wankele sokkels - Omstrede monumenten

in de openbare ruimte'. Ook worden aanbevelingen gedaan over de omgang met die monumenten. De openbare ruimte vergelijkt Maria Grever met een groot geschiedenisboek. „Op straten en pleinen vertellen standbeelden en monumenten over het verleden, welk belang er wordt gehecht aan personen en gebeurtenissen uit die geschiedenis, zoals Coen in Hoorn. Nou, dat grote geschiedenisboek verandert omdat er andere feiten en interpretaties omhoog komen. Het wordt dan ook duidelijk dat sommige verhalen niet of heel eenzijdig worden verteld.”

„Er is inmiddels gigantisch veel onderzoek gedaan naar de koloniën en de Nederlandse geschiedenis. Als je bijvoorbeeld de studie leest 'De vloek van de nootmuskaat', een vrij beroemd boek van Amitav Ghosh, schrik je van het geweld dat destijds is gepleegd en heel welbewust ook, want ontvolking was een doordacht plan van de VOC. Dergelijk onderzoek heeft veel nieuwe inzichten opgeleverd. In het onderwijs pas je dan je lesboeken aan. Dat betekent dat je ook de openbare ruimte wat anders inricht, dat je bij een omstrede monument of standbeeld er wellicht iets bijplaatst, iets weghaalt of aanpast.”

Weinig visie

Grever: „Ons viel op tijdens het onderzoek dat veel gemeenten eigenlijk niet weten welke monumenten, standbeelden, gedenknaalden en borstbeelden ze in de openbare ruimte hebben staan. Er is weinig beleid en visie op de langere termijn. Vaak is het allemaal heel ad hoc: er is een incident dus we moeten wat. In Hoorn is het iets anders, want daar zijn al veel langer incidenten, conflicten en protesten rond het standbeeld en als ik dan lees dat Hart van Hoorn zegt 'het is nou dit of is het nou dat', denk ik: daar doe je jezelf onrecht mee, want zo simpel is het niet.”

Zeker niet bezien in het licht van de discussie rondom het standbeeld, want die is niet van gisteren. „Die speelt al sinds de oprichting van het standbeeld, want toen waren er al journalisten en historici tegen de komst van het beeld van Coen, eerst in Batavia (1876) en later in Hoorn (1893). Dat betekent dat echt niet iedereen stond te

Wankele sokkels

'Wankele sokkels, over omstrede monumenten' is een adviesrapport van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) dat in oktober 2023 is gepresenteerd en is opgesteld door een commissie van wetenschappers en kunstenaars onder voorzitterschap van de Nederlandse geschiedkundige, professor dr. Maria Grever. In het rapport geeft de KNAW advies over hoe bestuurders, beleidsmakers en burgers daar beter mee om kunnen gaan. Het rapport gaat over monumenten in de openbare ruimte die raken aan het koloniaal verleden en slavernij (zoals J.P. Coen in Hoorn en Peerke Donders in Tilburg), en aan oorlogen en genocide (zoals het Holocaust Namenmonument in Amsterdam en het tijdelijk Srebrenicamonument in Den Haag). knaw.nl

juichen over de plannen daarvoor. De plaatsing van het beeld is inder tijd vooral gesteund en aangemoedigd door de minister van koloniën en daar komt ook nog eens bij dat Koningin Wilhelmina een groot aanhanger was van het koloniale rijk. Het zit in alle lagen van de bevolking dat mensen voor, tegen of anders dachten over de koloniale geschiedenis. De discussie over de figuur Coen en zijn standbeeld speelt dus al heel lang en die kun je niet meteen volgende week even oplossen.”

Hitlerlaan

Het instellen van een burgerberaad, zoals door college van burgemeester en wethouders werd voorgesteld, noemt Grever een verstandig besluit. „Het lijkt me heel goed om met zo'n burgerberaad op een rustige manier veel meer belangen te wegen en meningen te inventariseren. Simpelweg stemmen wie voor en wie tegen is, helpt niet. Hoorn zou het ook breder kunnen bekijken, want de stad speelde destijds een grote rol in het koloniale systeem. Laat zien dat je meebeweegt en dat er andere interpretaties zijn. Het standbeeld hoeft ook niet in een kelder weggestopt en zeker niet vernietigd te worden.

Maria Grever: „Doe je niks, dan blijft dat standbeeld triomf uitstralen. Door iets te doen, kan Hoorn zich op de kaart zetten.”

FOTO ANP/REIN VAN ZANEN

„Simpelweg stemmen wie voor en wie tegen is, helpt niet

maar je leeft niet geïsoleerd in de wereld.”

Over het meest recente besluit van Hoorn om geen excuses voor het slavernijverleden aan te bieden, zegt Grever: „Er wordt dan gezegd dat burgers in Hoorn niet persoonlijk verantwoordelijk zijn voor wat in 1621 is gebeurd. Maar daar gaat het niet om. De gemeente kan wel als institutie excuses aanbieden voor het slavernijverleden waarbij Hoorn destijds nauw bij betrokken is geweest en veel van heeft ge-

profiteerd. Dat geldt ook voor de excuses van koning Willem-Alexander en Rutte. Ze hebben dat namens de Nederlandse natie gedaan.”

Onderschatten

Ze vervolgt: „Ik hoor wel eens geluiden uit Hoorn 'waar moeten die randstedelingen zich mee', maar Coen was nauw verbonden met de VOC die een groot deel van de Nederlandse geschiedenis vertegenwoordigt. Eigenaar van dat standbeeld is de gemeente Hoorn en de bewoners van Hoorn hebben daar als eerste mee te maken, maar het is niet zo dat mensen uit Nijmegen, Groningen of Amsterdam er niks over mogen zeggen. Dan onderschatten ze de invloed van Coen als figuur in de nationale en internationale geschiedenis. Ze zien het als 'hun' Coen. Min of meer dezelfde gedachte hebben ze in Tilburg over het omstrede standbeeld van missionaris Peerke Donders. 'Ons Peerke' zeggen ze in Tilburg. Maar juist Jan Pieterszoon Coen is niet alleen 'van Hoorn' maar ook deel van de Nederlandse geschiedenis en dat is een geschiedenis van kolonialisme en van slavernij. Het is belangrijk om je dat te realise-

ren.” Grever vindt een burgerberaad een uitstekend idee. „Praat met verschillende groepen en mensen uit Hoorn over waarom het standbeeld deze vorm heeft, waarom het er staat, wie Coen zelf was en hoe het zat met de VOC. En natuurlijk moet je dan ook praten over wat je kunt doen voor mensen die zich hierdoor gekwetst voelen. Je kunt je ogen wel sluiten, maar de wereld verandert.”

Unieke city branding

Het zou goed zijn als Hoorn de openbare ruimte wat meer zelf als een geschiedenisboek, stelt Grever. „Dat boek behoeft aanpassingen vanwege nieuw onderzoek, nieuwe feiten en andere interpretaties. Dat kun je heel geleidelijk aan doen door er iets bij, naast of omheen te plaatsen. Doe je niks, dan blijft dat standbeeld triomf uitstralen. Door iets te doen, kan Hoorn zich op de kaart zetten en laten zien dat ze niet bang is om de geschiedenis aan te passen op basis van nieuwe feiten en interpretaties. Het zou een unieke city branding zijn en wat mij betreft op een positieve manier als je als gemeente Hoorn laat zien: we weten dat er discussie is, we weten dat er andere stem-

„Het standbeeld hoeft ook zeker niet weggestopt of vernietigd te worden

men zijn en dat laten we ook visueel blijken met een sculptuur dat hierover een ander geluid laat horen.”

De Hoornse gemeenteraad praat dinsdag 6 februari over het initiatief voorstel van Hart van Hoorn. De fractie stelt voor dat de raad stemt over het standbeeld van J.P. Coen op de Roode Steen: het standbeeld in huidige vorm laten staan of verwijderen van de Roode Steen.

Maria Grever: „Jan Pieterszoon Coen is niet alleen 'van Hoorn' maar ook deel van de Nederlandse geschiedenis en dat is een geschiedenis van kolonialisme en van slavernij.”

FOTO WOUT VAN ASSEDELFT